

Tulevaisuuden sote-keskus Lapissa - hanke

LOPPURAPORTTI

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Tavoitteet	4
3. Toimenpiteet ja keskeiset tulokset.....	6
3.1. Sote-keskuksen kehittäminen	6
3.2. Lapset, nuoret ja perheet	13
3.3. Saamenkieliset ja -kulttuurinmukaiset palvelut	14
3.4. Ikäihmisten palvelut	17
3.5. Digipalvelut.....	18
4. Vaikuttavuus ja keskeiset hyödyt	20
4.1 Asiakkaan näkökulma	20
4.2 Henkilöstön näkökulma.....	20
4.2 Hyvinvointialueen näkökulma	21
4.3 Vaikutukset ja vaikuttavuus pidemmällä aikavälillä.....	21
LIITTEET.....	22

1. Johdanto

Lapin tulevaisuuden sote-keskus-hankkeessa tuettiin sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluiden vahvistamisessa Lapissa. Hankkeen aikana kehitettiin perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyötä ja toimintaa ja otettiin käyttöön Lapin olosuhteissa toimivia ratkaisuja palveluiden saatavuuden ja jatkuvuuden parantamiseksi. Kehittämisessä aktiivisina toimijoina olivat sosiaali- ja terveydenhuollon esihenkilöt, ammattilaiset, kehittäjäasiakkaat ja kokemusasiantuntija sekä järjestötoimijat.

Hanke toteutettiin aikavälillä 1.8.2020–31.12.2023. Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä hallinnoi hanketta vuoden 2022 loppuun saakka ja Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus koordinoi hankkeen toteutuksen hankkeen koko toteutusajan. Vuoden 2023 alusta hanke siirtyi Lapin hyvinvointialueen hallinnoitavaksi.

Hanke valmisteltiin vuonna 2020 laajassa yhteistyössä Lapin maakunnan kuntien, kuntayhtymien ja sidosryhmien (järjestöt, Kela, saamelaiskäräjät) kesken. Hankkeen täydennyshaku vuonna 2021 valmisteltiin väliaikaisen valmistelutoimielimen ja palveluiden järjestämisen alatyöryhmien, järjestötoimijoiden, Mehiläinen Länsi-Pohjan sekä saamelaiskäräjien kanssa.

Hyvinvointialueen aloittaessa hankkeen ohjausryhmä organisoitui uudelleen Lapin hyvinvointialueen uuden organisaation mukaisesti. Samalla päivitettiin hankesuunnitelmaa sekä hankkeen toteutussuunnitelmaa tukemaan hyvinvointialueen strategia linjauksia. Tulevaisuuden sote-keskushankkeen kehittäminen on ollut Lapin hyvinvointialueen strategian toteuttamisen kärkitoimenpiteiden mukaista kehittämistä vuonna 2023. Strategian kärkitoimenpiteitä ovat

- Tuetaan kansalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistävään elämäntapaan
- Tuetaan ikäihmisten aktiivisuutta ja toimintakykyä
- Tuetaan lasten ja nuorten mielenterveyttä
- Tuetaan kansalaisten arjen turvallisuutta

Hankkeen keskeiset tulokset on koottu tähän loppuraporttiin ja kaikki hankkeessa kuvatut prosessikuvaukset ja toimintamallit ohjeineen on kuvattu Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen verkkosivulle www.ekollega.fi sekä linkitetty [Innokylään](#).

Hankkeen yhteys muuhun alueella tehtyyn kehittämistyöhön

Lapissa on usean vuoden ajan suunniteltu laajimmat kehittämishankkeet yhtenäisinä kokonaisuuksina hanketoimien jatkuvuuden turvaamiseksi sekä päällekkäisten kehittämistoimintojen välttämiseksi. Hankkeilla on ollut myös yhteinen ohjausryhmä.

Tulevaisuuden sote-keskushanke suunniteltiin ja toteutettiin yhtä aikaa Rakenneuudistusta tukevan hankkeen kanssa. Rakenneuudistusta tukevan hankkeen päättyessä vuoden 2021 lopussa, siirtyivät terveydenhuollon kirjaamisen kehittäminen sekä digitaalisten palveluiden kehittäminen Tulevaisuuden sote-keskushankkeessa toteutettavaksi. Ikääntyvien palveluiden kehittämistä on toteutettu yhteistyössä Ikäystävällinen Lappi – hankkeen kanssa vuosina 2022–2023. Kestävän kasvun ohjelman mukaiset hankkeet, Vahva Sote Lapin hyvinvointialueella 1 ja 2, on myös suunniteltu ja toteutettu yhdessä valtionavustushankkeiden kanssa.

Hanke teki laajaa yhteistyötä myös kolmannen sektorin toimijoiden kanssa koko hankkeen ajan. Esimerkiksi mielenterveyspalveluita ja mielenterveyspalveluissa tarvittavaa osaamista kehitettiin yhdessä Mieli ry:n ja Balanssin kanssa.

2. Tavoitteet

Hankkeen **päätaavoitteena** oli turvata asiakkaalle sosiaali- ja terveyskeskuksessa sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelut yhteensovittuna, jolloin toimijoiden työnjaosta on sovittu ja yhteistyökäytänteet ovat sujuvia. Hoidon ja palvelun piiriin pääsee tarpeen edellyttämässä ajassa monikanavaisesti. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö on osaavaa, sitoutunutta ja osaamista hyödynnetään laajasti.

Hankkeen hyötytavoitteet jakautuvat viiden kokonaisuuden alle:

1. Sote-keskuksen kehittäminen
2. Lapset, nuoret ja perheet
3. Saamenkieliset ja -kulttuurinmukaiset palvelut
4. Ikäihmisten palvelut
5. Digipalvelut

Päätaavoite jakautui kokonaisuuksien mukaisiin alatavoitteisiin. Rakenneuudistusta tukevan hankkeen päättyessä hankkeeseen siirtyivät digipalveluiden kehittämiskokonaisuus sekä terveydenhuollon kirjaamisen kehittämiskokonaisuus vuoden 2022 alussa.

Kokonaisuuksien alatavoitteet kansallisten hyötytavoitteiden mukaisesti:

Saatavuus, oikea-aikaisuus, jatkuvuus	Ennaltaehkäisy ja ennakointi	Laatu ja vaikuttavuus	Monialaisuus ja yhteentömmivisuus
Kehitetään palveluiden saatavuutta alueellisesti (hoitoon pääsy, kuntoutuksen ohjautuminen) monialaisena ja monitoimijaisena yhteistyönä.	Vahvistetaan perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistyötä	Sosiaali- ja terveyskeskuksissa otetaan käyttöön vaikuttaviksi todettuja työskentelytapoja ja ennaltaehkäiseviä työmalleja.	Palveluneuvontaa ja ohjausta kehitetään niin, että oikean neuvon ja avun saa monikanavaisesti erilaisilla yhteydenottotavoilla ja tarpeenmukaiseen palveluun pääsee sujuvasti ja oikea-aikaisesti.
Otetaan käyttöön toimintatapoja ja työkaluja, joiden on todettu parantavan hoitoon pääsyä ja palveluiden saatavuutta	Vahvistetaan ennaltaehkäisevien työmallien ja toimintatapojen käyttöönottoa	Sosiaali- ja terveyskeskuksessa otetaan käyttöön uusia sähköisiä palveluita ja edistetään jo käytössä olevien sähköisten palveluiden käyttöä palveluiden saatavuuden edistämiseksi.	Monialaista ja monitoimijaista yhteistyötä sekä erityistason tukea perustason palveluihin vahvistetaan
Vahvistetaan monialaista ja monitoimijaista yhteistyötä sekä erityistason tukea perustason palveluihin	Otetaan käyttöön vaikuttavia ja laadukkaista elintapaohjauksen toimintamalleja		Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden osaamista tuetaan ja vahvistetaan.
Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden osaamista tuetaan ja vahvistetaan.	Elintapaohjauksessa ja hyvien käytäntöjen levittämisessä lisätään yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa.		
Aikuisten matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluita on tarkasteltu yhteistyössä perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalveluiden kesken	Lasten- ja nuorten perustason palveluissa kehitetään mielenterveyttä tukevaa ennaltaehkäisevää työtä ja työmenetelmiä sekä otetaan käyttöön psykososiaalisia menetelmiä yhteistyössä erityistason kanssa.		
Työttömien työ- ja toimintakykyarvioihin ohjautumista selkeytetään monialaisessa yhteistyössä	Selvittää, suunnitella ja ottaa käyttöön varhaisen tuen menetelmiä vanhemmuuden tukemiseksi sekä tukea mielenterveyttä tukevaa ennaltaehkäisevää työtä ja työmenetelmien käyttöönottoa		
Saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten perhepalveluiden saatavuus paranee ja laatu			

vahvistuu. Saamenkielisiä perhepalveluita kehitetään verkostomaisiksi ja monikanavaisiksi yhteistyössä Työntekijöiden ammatillinen tuki vahvistuu.			
Vahvistetaan psykososiaalisten menetelmien saatavuutta ja laatua ottamalla käyttöön menetelmiä perustasolla lapsille, nuorille ja aikuisille YTA-tasoisessa yhteistyössä			
Perheiden peruspalveluita on vahvistettu monialaisessa yhteistyössä			
Perheiden palveluita kehitetään verkostomaiseksi ja monikanavaisiksi.			
Ikäihmisten pärjäämistä turvataan ja tuetaan arjessa monikanavaisesti. Ikäihmisten palvelutarpeet tunnistetaan monialaisesti ja yhtenäisin kriteerein.			
Turvataan toimintakyvyn ylläpitämistä ja kuntoutumista.			

Tavoitteiden toteutuminen

Hankkeelle asetetut tavoitteet olivat laajoja ja niiden toteutuminen vaatii useiden vuosien kehittämistyön. Tavoitteiden toteutumiseen liittyvät toimintamallit, prosessit ja sote-ammattilaisten työtä tukevat ohjeet kuvattiin hankkeen aikana ja osa toimintamalleista otettiin käyttöön tai niitä kokeiltiin paikallisesti. Kehittämistyön jatkumo on sovittu osaksi jatkohankkeita tai hyvinvointialueen toimintaa¹. Hyvinvointialueen aloittaessa vuoden 2023 alussa kehittämistyössä oli selkeä suvantovaihe, hankesuunnitelman sisältöä päivitettiin ja osa kehittämistoimenpiteistä päättyi. Tavoitteiden toteutumista hidastivat henkilöstövaihdokset sosiaali- ja terveyspalveluissa, henkilöstöpula, koronapandemia sekä hyvinvointialueen valmistelu ja palveluiden uudelleen organisoituminen.

Hankkeen yksi keskeinen tavoite oli tukea monialaista ja monitoimijaista yhteistyötä peruspalveluiden vahvistamiseksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä vahvistettiin kuvaamalla hoito- ja palveluketjuja, kuvaamalla yhteistyötä tukevia toimintamalleja ja tuettiin näiden toimintamallien käyttöönottoa. Jo hankkeen alkuvaiheessa todettiin, että ensin on tuettava terveydenhuollon ja sosiaalihuollon omien prosessien kehittymistä, jotta monialainen ja monitoimijainen yhteistyön kehittäminen mahdollistuu. Monialaista ja monitoimijaista kehittämistä tapahtui hankkeen aikana hankkeen kaikilla osa-alueilla, mutta tätä työtä tulee tukea jatkossa vahvasti.

Hankkeen tavoitteena oli myös ottaa käyttöön elintapaohjauksen vaikuttavia ja laadukkaita elintapaohjauksen toimintamalleja ja käyttöönottaa elintapaohjauksen palvelutarjotin. Toimintamalleja tuettiin osana sote-keskuskehittämistä avovastaanottojen toiminnassa sekä mallinnettiin ikäneuvolatoimintamalli ja pilotoitiin Neuvokas-perhemenetelmää. Palvelutarjottimen kehittäminen ei toteutunut hankkeen aikana, vastaavanlainen kehittäminen käynnistyi Kestävän kasvun ohjelman mukaisessa VASA- hankkeessa.

¹ Ks. Liite 1: Toimintamallit ja niiden käytön laajuus

3. Toimenpiteet ja keskeiset tulokset

3.1. Sote-keskuksen kehittäminen

Sote-keskus-kehittämisen painopisteenä oli vastaanottopalveluiden, sosiaalihuollon, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, terveydenhuollon ja sosiaalihuollon kirjaamisen, kuntoutuksen, mielenterveys- ja päihdepalvelujen, digipalveluiden (Virtu.fi ja Omaolo), suun terveydenhuollon sekä monialaisten palveluiden kehittäminen. Kokonaisuuteen sisältyi myös elintapaohjauksen kehittäminen.

Avovastaanotot

Keskeiset toimenpiteet:

1. Avosairaanhoidon vastaanottotoiminnan toimintakäytäntöjen läpikäynti, suunnittelu uudesta toimintavasta ja toimintatavan käyttöönotto (Tuusulan/ Kolarin mallia hyödyntäen) huomioiden sosiaalihuollon roolit ja vastuut
2. Sosiaali- ja terveyskeskuksissa otetaan käyttöön toimintatapoja ja työkaluja, joiden on todettu parantavan hoitoon pääsyä ja palveluiden saatavuutta

Keskeiset tulokset:

Avovastaanotoista kehittämistoimet olivat käynnissä viidessä terveyskeskuksessa, joista kolmessa tehtiin isompia toiminnallisia muutoksia vuoden 2022 aikana. **Hoitojonoja purettiin ja otettiin käyttöön episodiasiakkaan ja pitkään palveluita tarvitsevien hoitomallit.** Mallien käyttöönotolla tuettiin oikea-aikaiseen hoitoon ohjautumista (hoito alkaa heti) sekä hoidon jatkuvuuden parantamista (omalääkäri/omahoitaja pitkään palveluita tarvitseville, hoitosuunnitelma). Kehittämisen aikana tuettiin vuosien 2020–2022 aikana ammattilaisia **asiakslähtöisen hoitosuunnitelman** laadinnassa ja suunnitelmia laadittiin asiakkaille lukuisia. Yksi terveyskeskus osallistui THL:n läpimurtovalmennuksessa vuoden 2022 aikana.

Monialaista yhteistyöstä kehitettiin yhdessä terveyskeskuksessa. Yhteistyömalli mallinnettiin monialaisessa yhteistyössä paljon palveluita tarvitsevien potilaiden osalta sosiaalipalveluiden, terveyskeskuksen avovastaanottopalveluiden sekä erikoissairaanhoidon mielenterveys- ja päihdepalveluiden kesken. Kehittäminen päättyi pilottivaiheessa hyvinvointialueen aloittaessa. **Sosiaali- ja terveydenhuollon** yhteistyötä kehitettiin ja **yhteistyömalli kuvattiin ja otettiin käyttöön yhdessä** terveyskeskuksessa vuoden 2023 aikana.

Vuoden 2023 alusta hankesuunnitelmaan tehtiin muutos avovastaanottojen kehittämisen osalta ja siirryttiin **hoidon jatkuvuusmallin käyttöönoton tukemiseen** hyvinvointialueelle siirtymisen yhteydessä ja aiempi kehittämistyö keskeytyi. Hoidon jatkuvuusmallin käyttöönottoa edistettiin yhdeksässä terveyskeskuksessa ja malli otettiin käyttöön viidessä terveyskeskuksessa. Muiden terveyskeskusten osalta toimintamallia edistettiin käytäntöjen organisointiin ja käynnistämisvaiheeseen.

Virtuaalisen sosiaali- ja terveyspalvelukeskuksen sähköinen yhteydenottolomake terveyskeskukseen otettiin hankkeen aikana käyttöön neljässä terveyskeskuksessa.

Kuvatut toimintamallit, prosessit ja ohjeet:

- Episodiasiakkaan ja pitkään palveluita tarvitsevien hoitoprosessikuvaukset
- Asiakslähtöinen hoitosuunnitelma
- Sosiaali- ja terveydenhuollon monialainen yhteistyökuvaus
- Hoidon jatkuvuusmalli
- Sepelvaltimotautipotilaan hoito-ohjeistus

Kuntoutus

Keskeiset toimenpiteet:

1. Vahvistetaan sote-ammattilaisten osaamista eri asiakkuuksien kuntoutustarpeen tunnistamiseen ja asiakkaiden ohjautumista oikea-aikaisten kuntoutuspalveluiden piiriin

Kuntoutuksen kokonaisuus käynnistyi keväällä 2022.

Keskeiset tulokset:

Kuntoutuksen kokonaisuudessa tuettiin yhtenäisten lääkinnällisen kuntoutuksen linjauksien mallintamista (lääkinnälliseen kuntoutumiseen ohjautumisen perusteet avoterapiapalveluissa, kuntoutukseen ohjautumisen perusteet) ja toimintamallien käyttöönottoa Lapin hyvinvointialueelle. Malleista pilotoitiin kuntoneuvola ja suoravastaaanottotoiminta- malli kahdella palvelualueella. Kuntoneuvola etävastaaanottotoiminnan tietoturvallinen chat-pilotti toteutettiin Rovaniemellä. Käyttöön otettiin myös hankkeen aikana mallinnettu esitietolomake fysioterapiapalveluissa.

Sosiaalisen kuntoutuksen pilotti toteutettiin Rovaniemellä ja sosiaalista kuntoutusta tarkasteltiin myös kolmella muulla palvelualueella, jotta ymmärrys sosiaalisen kuntoutuksen osalta lisääntyy.

Kuvatut toimintamallit, prosessit ja ohjeet:

- Tuki- ja liikuntaelinpotilaan hoidon tarpeen arvioinnin ja hoitoon ohjautumisen prosessikuvaus
- Fysioterapian kuntoneurolamalli
- Fysioterapian suoravastaaanottomalli
- Tuki- ja liikuntaelinvaivojen hoitoon ohjaus
- Fysioterapian esitietolomake ja kuntoutuksen tavoitelomake

Suun terveydenhuolto

Keskeiset toimenpiteet:

1. Suun terveydenhuollon vastaanottotoimintojen toimintakäytäntöjen läpikäynti, toimintatapojen muutoksen/kehittämiskohteiden suunnittelu ja toteutus
2. Erikoishammaslääkäripalvelun saatavuuden kehittäminen ja yhdenmukaistaminen
3. Suun terveydenhuollon päivystyspalveluiden saatavuuden kehittäminen ja yhdenmukaistaminen
4. Monialaisten asiakkuuksien tunnistaminen ja suun terveydenhuollon integroiminen osaksi palvelupolkuja

Keskeiset tulokset:

Suun terveydenhuollon kehittämisessä edistettiin suun terveydenhuollon toiminnan yhtenäistämistä. Toiminnan edistämiseksi suunniteltiin ja toteutettiin valmennuskokonaisuus, johon osallistui koko alueen suun terveydenhuollon esihenkilöt. Hoidon saatavuutta ryhdyttiin seuraamaan yhdessä sovitusti (T3 arvo, kk ensimmäisellä viikolla) sekä yhtenäistettiin ajanvarauskäytäntöjä ja kirjaamiskäytäntöjä (kirjaamisohjeet ja kirjaamisen pikaohjeet). Yhteisten käytäntöjen ja yhteistyötä potilastyössä edistettiin myös mallintamalla erikoissairaanhoidon kanssa yhteistyössä hoitoketjuja (saatiin valmiiksi 2 kpl), ottamalla käyttöön yhtenäinen kutsuntataulukko (lapset) sekä käynnistettiin terveyden edistämisen työryhmä yhdenmukaistamaan terveyden edistämisen materiaalit. Yhteistyötä käynnistettiin myös perheiden palveluiden kanssa lasten ja nuorten suun terveyden edistämiseksi.

Osaamista vahvistettiin valmennuskokonaisuuksien avulla hoitosuunnitelman teko suun terveydenhuollossa, suun terveydenhuollon kirjaamisosaamisen vahvistamiseksi sekä ikäihmisten ja kehitysvammaisten suun hoitoon.

Kuvatut toimintamallit, prosessit ja ohjeet:

- Hoitoketjut:
 - Anestesiapotilaan hoitoketju
 - Kirurgisen potilaan hoitoketju
- Lasten ja nuorten suun terveystarkastusten kutsutaulukko
- Lastensuojeluilmoituksen tekemisen opas suun terveydenhuollon ammattilaisille
- Autettavan asiakkaan suun hoito -valmennuskokonaisuus sisältäen mallinnuksen kotihoidon ja palveluasumisen ja suun terveydenhuollon yhteistyöstä
- Hoitoon sitouttaminen ja hoidon jatkuvuuden varmistaminen suun terveydenhuollossa -valmennuskokonaisuus
- Suun terveydenhuollon kehittäminen -valmennuskokonaisuus esihenkilöille

Työttömien työ- ja toimintakyvyn tuki

Keskeiset toimenpiteet:

1. Työttömien työ- ja toimintakykyarvioiden palveluketjun mallintamisen osana tarkastellaan tukitoimet opintojen jatkamiseen sekä työhön paluuseen ja työssä jaksamiseen (työelämään kuntouttavat palvelut, sosiaalinen kuntoutus ja Kelan kuntoutuspalvelut)

Keskeiset tulokset:

Työttömien työ- ja toimintakyky arvioinnin hoito- ja palveluketju mallinnettiin monialaisessa yhteistyössä. Malliin sisältyy ohjeet ammattilaisille hoito- ja palveluketjun eri vaiheissa. Yhdessä kunnassa (Posio) mallinnettiin työ- ja toimintakyvyn arviointimalli.

Kuvatut toimintamallit, prosessit ja ohjeet:

- Työttömien työ- ja toimintakyvyn arvioinnin hoito- ja palveluketju

Kirjaaminen

Keskeiset toimenpiteet:

1. Terveydenhuollon yhtenäisten kirjaamisohjeiden laadinta ja ammattilaisten kirjaamisosaamisen kehittäminen
2. Sosiaalihuollon kirjaamisosaamisen kehittäminen

Keskeiset tulokset:

Terveydenhuollon kirjaamisen osalta vahvistettiin terveydenhuollon ammattilaisten kirjaamisosaamista järjestämällä koulutuksia, kirjaamistukityöpajoja sekä laatimalla yhtenäisiä kirjaamisohjeita osaksi hoito- ja palveluketjuja (työttömien työ- ja toimintakyvyn, maksuttoman ehkäisyn vastaanottojen ja ikäneuvolan kirjaamisen ja tilastoinnin mallipohjat, sekä suun terveydenhuollon hoidon tarpeen arvioinnin ja käynnin kirjaamisen mallipohjat)

Kuvatut toimintamallit, prosessit ja ohjeet:

- Lapin hyvinvointialueen perusterveydenhuollon kirjaamisen ja tilastoinnin opas

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Keskeiset toimenpiteet:

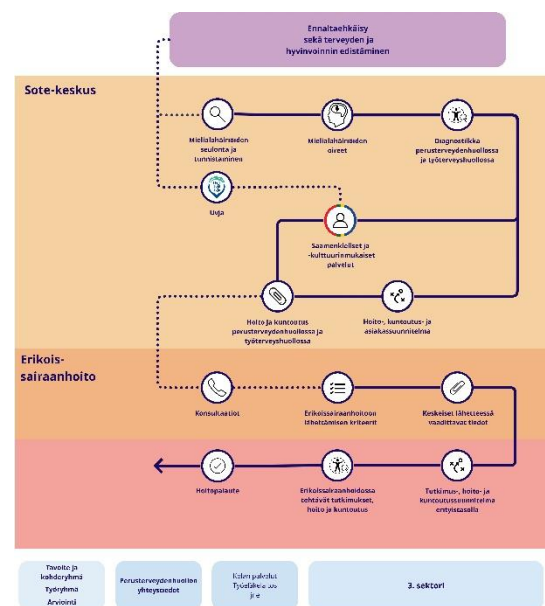
1. Kehitetään käytäntöjä mielenterveyspalveluissa perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välille perustasolla tapahtuvan hoidon tueksi (konsultaatioklinikat, etävastaanotot)
2. Tarkastellaan lapsille ja aikuisille tarjottavia palveluita kokonaisuutena ja rakennetaan yhteyttä perheiden palveluihin
3. Vahvistetaan ammattilaisten mielenterveys- ja päihdeosaamista
4. Psykososiaalisten menetelmien valinta ja käyttöönotto yhteistyössä OYS-psykiatrian kanssa kaikille ikäryhmille perustasolle
5. Toimintamallin rakentaminen psykososiaalisen menetelmäosaamisen turvaamiseksi Lapin hyvinvointialueen perustason palveluihin YTA-alueyhteistyössä

Keskeiset tulokset:

Perustason mielenterveyspalvelut

Perustason mielenterveyspalveluissa kehittämisen painopisteenä oli **mielialahäiriöiden palvelupolun kuvaaminen**. Polku kuvattiin asiantuntijatyöryhmässä Lapin sairaanhoitopiirin alueelle vuoden 2022 loppuun mennessä. Kuvaus sisältää ohjeet ammattilaisille. Asiakkaille kuvattiin oma palvelupolku helpottamaan palveluihin ohjautumista. Palvelupolkua on käyty läpi alueellisissa koulutustapahtumissa vuoden 2023 aikana ja polun kehittäminen ja laajentaminen koko hyvinvointialueelle on suunnittelussa.

Virtuaalisen sosiaali- ja terveysterveyspalvelukeskuksen anonyymi sähköinen yhteydenottolomake avattiin viisi matalan kynnyksen yhteydenottokanavaa mielenterveyspalveluihin (Meri-Lapin alue: aikuispsykiatria, lasten- ja nuorten psykiatria, riippuvuuspalvelut, Ylitornion mielenterveyspalvelut). Matalan kynnyksen palvelut eivät vaadi vahvaa tunnistautumista, vaan yhteydenottaja voi tehdä yhteydenottopyynnön nimimerkillä ja puhelinnumerolla vuorokaudenajasta riippumatta.

Terapianavigaattorin pilotointi käynnistyi toukokuun alussa 2023 ja päättyi lokakuun lopussa Rovaniemellä mielitiimissä. Pilotin loppupuolella toteutetussa nimettömästi vastattavassa kyselyssä työntekijät kuvasivat Terapianavigaattorin käytön parantaneen tehtyjen arvioiden ja ensikäynnin kirjaamisen laatua sekä helpottaneen heidän työtänsä. Yksikössä päätettiin jatkaa Terapianavigaattorin käyttöä pilotin päättymisen jälkeen.

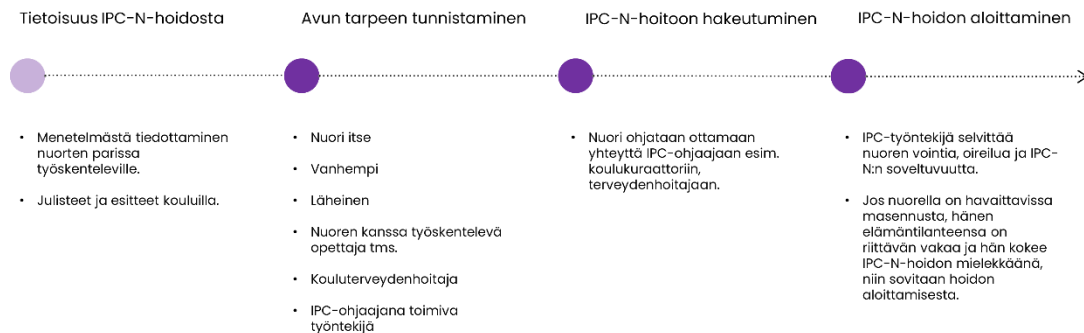
Psykososiaaliset menetelmät

Hankkeen aikana koulutettiin psykososiaalisia menetelmiä; IPC-N, Cool Kids, aikuisten IPC, kognitiivinen lyhytterapia ja ohjattu omahoito. IPC-N-ohjaaja koulutettiin perustason palveluihin 80.

Kognitiiviseen lyhytterapiaan koulutettiin 25 sote-alan-ammattilaista. Kognitiivisen lyhytterapian hoito-ohjelmat koettiin toimiviksi ja hyvin perustasolle sopiviksi. Ohjattua omahoitoa koulutettiin niin pienten lasten, lasten kuin nuortenkin kanssa työskenteleville sote-ammattilaisille. Yhteensä koulutuksiin osallistui 51 sote-alan ammattilaista. Lisäksi aikuisten ohjattua omahoitoa koulutettiin Rovaniemellä perustason

mielenterveyspalveluja tarjoavan Mielitiimin 15 työntekijälle, jotka osallistuivat myös Terapianavigaattorin 6kk kestäneeseen pilotointiin.

Hankkeen aikana laadittiin ammattilaisten käyttöön työn tueksi Tulevaisuuden sote-keskus hankkeen kautta edistetyistä koulutuksista psykososiaalisten menetelmien käsikirja sekä esittelyvideo nuorten IPC:stä.

Perustason mielenterveysosaamisen vahvistaminen:

- Mielenterveyden ensiapu -koulutukset yhteistyössä Mieli ry:n ja Balanssi ry:n kanssa laajasti (sosiaalihooltoon ja avovastaanotoille jne.)
- Koulutukset nettiterapioista ja Mielenterveystalo.fi:stä
- Hankkeen järjestämät webinaarit
- Terapianavigaattorin pilotti Rovaniemellä
- Itsemurhien ehkäisyn kehittäminen ITRO-hankkeen kanssa yhteistyössä
 - Eri ammattiryhmien osaamisen lisääntyminen itsetuhoisuuden kohtaamisessa, havaitsemisessa ja puheeksiotossa sekä hoitoon ohjaamisessa että siihen liittyvien työvälineiden käytössä (esim. turvasuunnitelma)

Kuvatut toimintamallit, prosessit ja ohjeet:

- Mielialahäiriöiden palvelupolku ja hoito- ja palveluketju
- Psykososiaalisten menetelmien käsikirja
- Ohjautuminen IPC-N työntekijälle
- Ohjautuminen Linity-työntekijälle, yhteistyössä laadittu ITRO- hankkeen kanssa (Mieli ry)

Sosiaalipalvelut

Sosiaalipalveluiden kehittämisosion keskeisimmät toimenpiteet ovat olleet palveluiden saatavuuden parantaminen ja aikuisosiaalityön roolin vahvistaminen sosiaali- ja terveyskeskuksessa. Toimenpiteet on toteutettu tiiviissä yhteistyössä hankkeen terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa. Keskeiset toimenpiteet:

1. Sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen roolien selkiyttäminen sote-keskuksessa osana palveluihin ohjausta.
2. Sosiaalihuollon palvelutarpeen arviointien ja asiakassuunnitelmaprosessien jäsentäminen, tarkastelu ja asiakasprosessien johtaminen
3. Sosiaalihuollon tuen tarpeen tunnistaminen sote-keskuksessa
4. Rakenteellisen sosiaalityön kehittäminen tulevalla hyvinvointialueella
5. Rakenteellisessa sosiaalityössä otetaan käyttöön sosiaalisen raportoinnin työkalu
6. Perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteisille asiakkaille kokonaisvaltaisen asiakassuunnitelman käyttöönotto (PPT-asiakkaat)

7. Paljon ja erityistä tukea ja palveluita tarvitsevien asiakkaiden osalta otetaan käyttöön toimivia työskentelymalleja

Keskeiset tulokset:

Sosiaalityölle nostetta-valmennuskokonaisuus on suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä Rakenteellinen sosiaalityö Lapissa (ESR)-hankkeen kanssa. Valmennuskokonaisuus tukee sosiaalihuoltolain mukaisia asiakasprosesseja, tekee työikäisten kanssa tehtävää sosiaalityötä näkyväksi ja vahvistaa rakenteellista sosiaalityötä. **Sosiaalihuollon tuen tarpeen tunnistamisen työkalut sekä aikuisten että lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskenteleville** kehitettiin hankkeen aikana. Työkalu edistää terveydenhuollon ja muiden yhteistyöalojen ammattilaisia tunnistamaan tilanteita, joissa tulisi ottaa yhteyttä sosiaalityöhön. Hankkeen aikana on järjestetty työpajoja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyön kehittämiseksi. Työpajojen tuloksena on laadittu konkreettinen malli yhteistyöhön.

Sosiaalipalveluiden kehittämisen toimenpiteillä on vahvistettu aikuissosiaalityön asemaa sote-keskuksissa esimerkiksi erilaisten koulutusten, webinaarien ja julkaisujen avulla. Aamupaloja sosiaalityöstä **-webinaarisarjan** aiheet ovat käsitelleet ajankohtaisia talous- ja aikuissosiaalityön teemoja. Webinaarisarja on toteutettu yhteistyössä Takuusäätiön, Laphan, Pohteen ja Posken kanssa. Hankkeen toimenpiteenä järjestetty **lakikoulutuskokonaisuus** on edistänyt sote-ammattilaisten osaamista. **Aikuissosiaalityön käsikirja** tekee aikuissosiaalityötä näkyväksi ja tukee ammattilaisten toteuttamaa aikuissosiaalityötä ja selkiyttää aikuissosiaalityön roolia. **Palvelutarpeen arvioinnin** valmennuskokonaisuuden avulla on vahvistettu palvelutarpeen arviointiprosesseja ja yhtenäistetty ammattilaisten käytäntöjä esimerkiksi asiakassuunnitelmiin ja asiakasprosessien johtamiseen.

Rakenteellisen sosiaalityön kehittämisen osalta hankkeessa on jatkettu Rakenteellinen sosiaalityön Lapissa (ESR) -hankkeessa kehitetyn sosiaalisen raportoinnin työkalun käyttöönottoa ja luotu yhteisiä tietokäytäntöjä Lapin hyvinvointialueella. Rakenteellisen sosiaalityön työpajoissa sekä sosiaalityölle nostetta kokonaisuudessa on edistetty ammattilaisten rakenteellisen sosiaalityön osaamista.

Kuvatut toimintamallit, prosessit ja ohjeet:

- Aikuissosiaalityön käsikirja
- Sosiaalihuollon tarpeen tunnistamisen työkalu
- Lapsen sosiaalihuollon tai suojelun tarpeen tunnistamisen työkalu
- Valmennukset sosiaalityöhön
 - Sosiaalityölle nostetta (juliste)
 - Palvelutarpeen arvioinnin valmennuskokonaisuus
- Aamupaloja sosiaalityöstä -webinaarisarja (juliste ja nauhoitteet)
- Sosiaalisen kuntoutuksen toimintamalli (pilotti)

Terveyden edistäminen

Keskeiset toimenpiteet:

1. Maksuttoman ehkäisyn toimintaprosessien tarkastelu, yhtenäisen toimintamallin mallintaminen ja toimintamallin käyttöönotto (ehkäisyneuvonnan prosessien tarkastelu, henkilöstön työnjako ja osaaminen, palveluohjaus)
2. Selvitetään elintapaohjauksen hyviä käytäntöjä ja malleja ja rakennetaan ”elintapaohjausmallien tarjotin”

3. Ennaltaehkäisevien työmenetelmien käyttöönotto ja elintapaohjauksen palvelutarjottimen rakentamisella edistetään kansansairauksien ehkäisyä, hoitoa ja hoidon vaikuttavuutta (mm. kansansairaudet ja muistisairaudet).

Keskeiset tulokset:

Nuorten maksuttoman ehkäisyn kokeilussa kehittäjäverkostojen yhteistyönä on aloitettu maksuttomien ehkäisyvalmisteiden jakelu kokeilukunnissa 1.11.2022 alkaen, laadittu maksuttoman ehkäisyn toimintamalli sisältäen eri käyntityyppien sisältöjen kuvauksen, kirjaamisen ja tilastoinnin mallit sekä ja yhtenäinen ehkäisyvalmistelistan. Tämän ohelle koottiin monikanavaiset viestintämateriaalit seitsemälle kokeilukunnille. Ammattilaisten osaamista vahvistettiin alueellisten webinaarien, teemapäivien sekä seksuaalineuvojakoulutusten (5 opiskelijaa) kautta.

Nuorten ehkäisypalvelujen ammattilaiset ovat kehittäneet alueillaan sähköistä ajanvarausta ja Omaolon seksitautioirekyselyn käyttöönottoa, ehkäisyvalmisteiden noutoautomaattien käyttöönottoa, 8.-luokkalaisten tutustumiskäyntejä nuorten ehkäisypalveluihin, tutustumiskäynnit oppilaitoksiin, ajanvarauksetonta nuorten ehkäisy- ja seksuaalineuvontapistettä sekä seksuaalineuvontaa osana kutsuntatarkastuksia. Maksuttoman ehkäisyn prosessi otettiin käyttöön 7 kunnassa. Toimintamalli on hyväksytty ja sitä on juurrutettu hankkeen aikana koko alueelle.

Ikäneuvolan toimintamallin on kehitetty neljässä kokeilukunnassa monialaisen kehittäjäverkostojen yhteistyönä. Omaolon hyvinvointitarkastuksen käyttöönottoa, terveystapaamisen sisällön kuvausta, riskien tunnistamisen ja tilastoinnin ja kirjaamisen mallipohjan sekä FINGER-mallin monialaista käyttöönottoa. Ammattilaisten elintapaohjauksen osaamista on vahvistettu koulutuksin. Yhteistyötä tehtiin järjestötoimijoiden ja muiden hankkeiden kanssa. **Neuvokas perhe -menetelmän** monialaista käyttöönottoa on vahvistettu osana perhekeskusten kehittämistä Rovaniemellä ja Torniossa. Kokeilukunnissa on otettu käyttöön elintapaohjauksen toimintamalli lapsiperheiden kanssa toimiville ammattilaisille. Ammattilaisten osaamista on vahvistettu elintapaneuvonnan ja monialaisen työn vahvistamisen koulutuksilla.

Kuvatut toimintamallit, prosessit ja ohjeet:

- Maksuttoman ehkäisyn prosessikuvaus ja toimintamalli
- Ikäneuvolan toimintamallikuvaus ja kirjaamisen ja tilastoinnin ohje
- Neuvokas perhe -menetelmän monialaisen käytön pilotointi osana Lapin perhekeskuskehittämistä
- Ajanvaraukseton nuorten ehkäisy- ja seksuaalineuvontapiste
- Malli 8lk tutustumiskäynneistä ehkäisyneuvolaan
- Seksuaalineuvontaopas kutsuntaikäisille

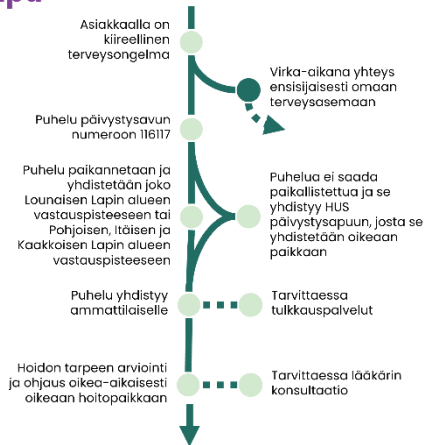
Päivystysapu 116 117

Keskeiset toimenpiteet:

1. Nykytilanteen kartoitus esiselvitystyön yhteydessä

Hankkeen aikana tarkennettiin Lapin alueella jo aiemmin laadittua selitystä Päivystysapu-palvelun käyttöönoton osalta. Virka-ajan ulkopuolinen päivystys sekä kiireellisen hoidon tarpeen arviointi on järjestetty kunta- ja aluekohtaisesti eri tavoin. Palvelupaikat ja tämän myötä oikeat puhelinnumerot vaihtuvat vuorokauden ajan mukaan ja tieto oikeasta yhteydenotto paikasta on paikoin haastava löytää. Kiireellisen hoidon tarpeen arvioinnin puheluita hoidetaan useimmissa paikoissa muun hoitotyön ohella, mikä heikentää palvelun saavutettavuutta.

Päivystysapu 116117

Keskeiset tulokset:

Hankkeen aikana on kuvattu päivystysapu 116 117 käyttöönotosta erilaisia toteutusvaihtoehtoja ja vaihtoehtoja on käsitelty terveydenhuollon johtoryhmissä. Malleista on valittu kahden vastausalueen palvelumalli käyttöönotettavaksi. Mallin pohjalta valmistellaan palvelun käyttöönottoa.

Kuvatut toimintamallit, prosessit ja ohjeet:

- Kuvaus Päivystysapu 116 117 palvelumallista Lapin hyvinvointialueella

3.2. Lapset, nuoret ja perheet

Lasten, nuorten ja perheiden kokonaisuudessa keskeisimmät kehittämisen painopisteet ovat olleet perhekeskuskehittäminen, lasten ja nuorten mielenterveyden ja lastensuojelun kehittäminen.

Keskeiset toimenpiteet vuosina 2020–2023:

1. Kehitetään olemassa olevien perhekeskusten toimintaa sekä maakunnallista sähköistä perhekeskustoimintamallia
2. Kehitetään matalan kynnyksen palveluiden saatavuutta ja toiminnallisuutta, jotta ne olisivat asiakaslähtöisiä ja monikanavaisia (digitaalisuus)
3. Vahvistetaan monialaista yhteistyötä
4. Koronapandemian aiheuttama tuen tarve: kehitetään matalan kynnyksen tuen muotoja nuorille ja nuorille perheille, etenkin mielenterveystyön osalta.
5. Ammatillaisen mielenterveysosaamisen vahvistaminen
6. Kehitetään lastensuojelun monialaisia työskentelymalleja (systeminen viitekehys) asiakkaiden osallisuus huomioiden
7. Suunnitellaan ja sovitaan ennalta ehkäisevän työn ja varhaisen tuen menetelmien käyttöönotosta (voimaperheet, muut tuen menetelmät)
8. Otetaan koulu- ja opiskeluhoollon palveluissa käyttöön yleisimpien mielenterveyshäiriöiden ennaltaehkäisyyn ja hoitoon soveltuvat psykososiaaliset menetelmät ja juurrutetaan niiden käyttöä.
 - a. Masennusoireisiin suunnattu Inter Personal Counseling (IPC)
 - b. Ahdistuneisuusoireiluun CoolKids
9. Perhekeskuksen konseptointi

Keskeiset tulokset

Keskeisimmät tulokset ovat perhekeskustoiminnan ja paikallisten sähköisten perhekeskuksien kehittäminen, lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden kehittäminen erityisesti ennaltaehkäisyyn ja varhaisen tuen näkökulmista ja lastensuojelun kehittäminen. Näiden lisäksi kokonaisuudessa on kehitetty monialaista yhteistyötä.

Perhekeskustoimintaa on kehitetty ja vahvistettu Lapissa 14 kunnassa, tämän lisäksi perhekeskus rakenne on saatu valmiiksi 9 eri kunnan alueella paikallisesti toimiviksi perhekeskuksiksi. Hankkeen toimenpiteinä on tuettu perhekeskusten verkostoitumista ja on luotu maakunnallinen perheiden palveluiden verkosto sekä perhekeskuskoordinaattoreiden verkosto. Perhekeskuskehittämisen avulla on saatu vahvistettua peruspalveluita moniammatillisessa yhteistyössä ja palveluita on kehitetty verkostomaisiksi ja monikanavaisiksi (esim. Pyydä apua-palvelu). Alueellisia lapsiperheitä tukevia toimintamalleja on otettu käyttöön, esimerkiksi eroauttamisen palvelut. Hankkeen aikana kuvattiin monialaisessa yhteistyössä perhekeskuskonsepti ja konseptin toimeenpanon suunnitelma kuvattiin vuodelle 2024. Osana perhekeskustoimintaa on käynnistetty Vanhemmuuden Webinaarit joka kuukauden ensimmäisenä tiistaina perhekeskuskoordinaattoreiden toteuttamana. Webinaareissa on joka kerta eri aihealue käsiteltävänä ja alustuksen pitää kyseisen aihealueen ammattilainen. Webinaarit ovat olleet suosittuja ja ne jatkuvat hankkeen päättymisen jälkeen.

Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden kehittämisen keskeisimmät tulokset liittyvät palveluiden ennaltaehkäisyyn, varhaiseen tukeen ja vanhemmuuden tukeen. Palveluiden kehittämistä on toteutettu erilaisten menetelmien kautta: Voimaperheet-ohjelman, Lapset puheeksi -menetelmän, IPC-N- ja CoolKids-menetelmien avulla. Hankkeen aikana menetelmien käyttöä on vahvistettu ja jalkautettu sekä lisätty ammattilaisten osaamista eri menetelmiin. Mielenterveystyön ennalta ehkäiseväksi työkaluksi on kehitetty Walk in Talk -toimintamalli.

Lastensuojelun monialaisen asiantuntijaryhmän käyttö on vakiintunut Lapin hyvinvointialueella. Hankkeessa on työstetty lasten sosiaalihuollon tuen tarpeiden tunnistamisen työkalu. Hankkeen toimenpiteiden myötä ammattilaisten osaaminen ja yhteistyö on vahvistunut. Systemisen toimintamallin käyttöönottoa on vahvistettu ja levitetty hyvinvointialueella.

Kuvatut toimintamallit, prosessit ja ohjeet:

- Walk in Talk -toimintamalli
- Perhekeskuskonsepti
- Lapsen sosiaalihuollon tai suojelun tuen tarpeen tunnistamisen työkalu
- Vanhemmuuden webinaarit

3.3. Saamenkieliset ja -kulttuurinmukaiset palvelut

Saamenkielisten ja -kulttuurinmukaisten palveluiden kehittämisen lähtökohdat ovat olleet palveluiden saatavuuden ja laadun parantaminen. Lisäksi kehittämistyöllä on lisätty työntekijöiden ammatillista tukea, verkostomaisuutta ja monikanavaisuutta. Saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten palvelujen kehittämiskokonaisuuden keskeisimmät toimenpiteet liittyvät lasten, nuorten ja perheiden palveluihin, mielenterveys- ja päihdepalveluihin ja digitaalisten palveluiden kehittämiseen.

Keskeisimmät toimenpiteet vuosina 2020–2023:

1. Kehitetään saamenkielisiä ja -kulttuurinmukaisia perhepalveluita saamelaiden kotiseutualueen kunnissa monialaisesti matalan kynnyksen periaatteella eri toimijoiden kesken monikanavaisesti (digitaalisuus)

2. Selkeytetään saamenkielistä ja kulttuurinmukaisiin mielenterveys- ja päihdepalveluihin pääsyä, matalan kynnyksen yhteydenottoa, avun saantia ja ohjausta (työterv. huolto, perusth. ym.) osana mielenterveyspalveluiden hoito- ja palveluketjun kehittämistä
3. Testataan ja pilotoidaan saamenkielisiin ja -kulttuurinmukaisiin palveluihin ohjautumista perhepalveluissa ja mielenterveys- ja päihdepalveluissa monikanavaisesti
4. Mielenterveyspalveluiden tarkastelussa huomioidaan ohjautuminen perustason palveluista, totuus- ja sovintoprosessin myötä kehittyvät palvelut ja niihin ohjautuminen
5. Asiakas- ja potilastyössä tarvittavan kielellisen materiaalin kääntäminen

Keskeiset tulokset

Perhepalveluissa laadittiin saamenkielinen ja kulttuurinmukainen perheiden palvelupolku ja saamenkielinen perheiden palveluiden kehittäminen on ollut osa perheiden palveluiden konseptointityötä. Konseptointityön tuloksien pohjalta on mallinnettu saameperhekeskus ja sen erityispiirteet. Konseptointityössä on tullut esiin, että perhekeskustoimintamallin soveltaminen saamenkielisten palveluiden toimintaympäristöön vaatii tiettyjä erityishuomioita. Saamenkielinen perhekeskustyö edellyttää saamenkielisten palveluiden kunta-, palvelualue- ja valtioiden rajat ylittävässä verkostossa työskentelyä, huomioiden saamenkielisten lasten, nuorten ja perheiden palveluiden erityiset rakenteet, esimerkiksi kielipesätoiminnan merkityksen lapsiperheiden palvelukokonaisuudelle. Työskentely edellyttää myös sellaista kielellistä ja kulttuurista osaamista, johon neljän alueellisen koordinaattorin malli ei pysty vastaamaan. Samaan aikaan on välttämätöntä, että saamenkielinen perhekeskustyö kehittyy rinta rinnan suomenkielisen, alueellisen perhekeskustyön kanssa.

Saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten palveluiden vahvistumista ovat lisänneet saamenkielisten materiaalien laatiminen ja esimerkiksi Pyydä apua-palvelun käyttöönotto Inarin- ja pohjoissaamenkielillä.

Saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten palveluiden kehittämisen myötä hankkeessa on lisätty osaamista ja ymmärrystä kulttuurisensitiivisiin työkäytäntöihin. Hankkeessa on laadittu saamen kielten ja kulttuurin perusteet **-verkkokoulutus** sote-ammattilaisille. Hankkeen aikana on kehitetty saamelainen yhteisöllinen kehittäjäasiakastoiminta. Kehittäjäasiakastoiminnan avulla on lisätty asiakasosallisuutta ja -ymmärrystä.

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden osalta on laadittu työikäisen saamenkielisen asiakkaan mielenterveys- ja päihdetyön palvelupolkukuvaus. Palvelupolkutyössä on kuvattu asiakkaalle palveluihin ohjautuminen ja eri palveluvaiheet. Palvelupolku malli koostuu olemassa olevista palveluista, jotka on koottu yhteen asiakkaan sujuvan hoidon toteuttamiseksi. Palvelupolku toimii ammattilaiselle työkaluna moniammatillisen yhteistyön ja laadukkaan palvelun tuottamiseen. Osana palvelupolkua on koottu **Saamenkielisen työikäisen mielenterveys- ja päihdetyön asiakkaan kohtaaminen ja hoito sote –keskuksessa** -malli. Mallin pohjalta on mahdollista kohdata saamenkielinen asiakas lyhyt terapeuttisella otteella kulttuuri huomioiden sote –keskuksessa. Kielelliset materiaalit ovat osa palvelupolkua. Saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten palveluiden kehittämisen osalta on myös vahvistettu rajat ylittävää yhteistyötä Norjan SANKS:n kanssa.

Mielenterveys- ja päihdepalveluita on kehitetty saavutettavammaksi kääntämällä asiakasmateriaaleja eri saamen kielille. Hankkeessa on käännetty mielenterveystyön lomakkeita, joilla asiakkaan tilanteen selvittäminen onnistuu asiakkaan omalla kielellä ja vastausten tarkastaminen onnistuu ilman käännösprosessia. Lomakkeet auttavat saamenkielistä asiakasta toimimaan palveluissa, kun ei ole tarjolla saamenkielistä osaamista, sijainnin tai kiireellisyyden vuoksi. Lomakkeet on käännetty kaikille kolmelle Suomessa puhutulle saamelle (inarin-, koltan- ja pohjoissaame) Hankkeessa on myös laadittu suunnitelma mielenterveystalon kääntämiseksi kulttuurin mukaisesti saamen kielille.

Käännettyjä lomakkeita:

- Kolme kysymystä rahapelaamisesta (BBGS)
- Huumeiden käytön riskit (DUDIT)
- Pakko-oirekysely (OCI-R)
- Paniikkioirekysely (PDSS-SR)
- Lyhyt masennuskysely (PHQ-9)
- Sosiaalisen jännittämisen kysely (SPIN-FIN) Psykkisten traumaoireiden seulontakysely (TSQ)
- Pitkä masennuskysely (BDI-21)
- Ahdistuneisuuskysely (GAD-7)
- Myöhäisiän masennuskysely (GDS-15)

Hankkeessa on järjestetty yhteisöllisiä kehittäjäasiakastapaamia kotiseutualueella.

Kuvatut toimintamallit, prosessit ja ohjeet:

- Saameperhekeskuksen mallinnus (osana perhekeskuskonseptia)
- Saamen kielen ja kulttuurin perusteet –verkkokoulu (linkki ekollegaan tai innokylään)
- Saamenkielisen ja -kulttuurin mukaisen mielenterveys- ja päihdetyön palvelupolkukuvaus (pdf, 2 sivua)
- Saamenkielisen työikäisen mielenterveys- ja päihdetyön asiakkaan kohtaaminen ja hoito sote-keskuksessa (pdf)
- Saamekäännökset
 - Saamenkieliset miepä-käännökset
 - Saamenkieliset perhekeskuskäännökset
 - Linkit: elatusapulaskuri ja ilmoitus sosiaalihuollon tuen tarpeesta
 - Kuntoutumista tukevan arviointijakson asiakasesite (käännetty saamen kielille)

Saameperhekeskuksen erityistehtävät

3.4 Ikäihmisten palvelut

Ikäihmisten palveluiden kehittämisessä painopisteet ovat olleet RAI-arviointijärjestelmän harmonisointi ja käyttöönotto, kotikuntoutuksen ja perhehoidon kehittäminen.

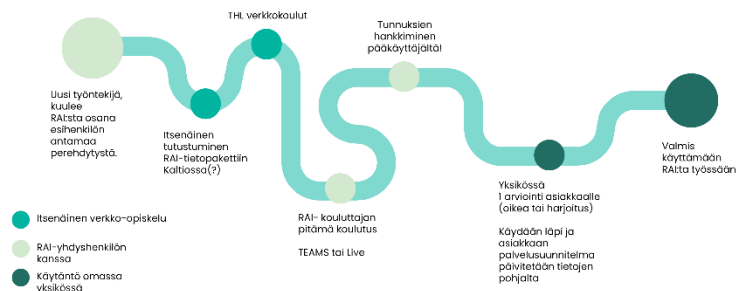
Keskeisimmät toimenpiteet vuosina 2020–2023:

1. Kehitetään verkostomaisesti yhtenäisten palvelutarpeen arvioinnin käytäntöjen, työvälineiden ja palvelujen myöntämisperusteiden (kotihoito, omaishoito, palveluasuminen) käyttöönottoa kunnissa (RAI-arviointijärjestelmän harmonisointi ja käyttöönotto)
2. Edistetään kevyempien välimuotoisten asumispalveluiden käyttöönottoa esim. perhehoidon lisäämisellä
3. Edistetään etäpalvelujen käyttöönottoa
4. Kuntoutuksen verkoston toiminnan tukeminen (etänä)
5. Valmennetaan kuntoutuksen toimijat kotikuntoutuksen mallin periaatteisiin (Toimiva kotihoito Lapissa -hankkeessa kehitetty)
6. Konkretisoidaan kotikuntoutusmallin toimintaprosesseja, jossa hyödynnetään etäkuntoutuksen mahdollisuudet. Kotikuntoutuksen malli sisältää vaiheet: 1) Varhaisvaiheen kotikuntoutus, 2) Kuntouttava arviointijakso, 3) Tehostettu kotikuntoutus ja 4) Arkikuntoutus
7. Kotikuntoutuksen asiakkaille laaditaan yksilöllinen kuntoutumissuunnitelma, jossa keskeisenä ovat ikäihmisen omat tavoitteet ja tarpeet
8. Verkostot ja -valmennukset henkilöstölle ja asiakkaille etänä, tiedottaminen ja opastaminen kotikuntoutuksessa käytettävien mittareiden käyttöön, etäasiantuntijoiden hyödyntäminen
9. Päivitetään ennakoivan kotiutuksen toimintamalli ja otetaan malli käyttöön (sähköinen hoitajalähteen käyttöönotto)
10. Etäkuntoutuksen suunnittelu ja toteutus

Keskeiset tulokset:

RAI-arviointijärjestelmän käyttöönotto on toteutettu laaditun suunnitelman mukaisesti ikäihmisten kotihoitoon sekä asumispalveluihin. Käyttöönottomallin mukaisesti RAI-järjestelmä on otettu käyttöön Enontekiöllä, Kolarissa, Pelkosenniemellä, Pellossa, Ranualla, Sallassa, Savukoskella ja Utsjoella. Ennen hanketta RAI-järjestelmän on ollut käytössä Rovaniemellä, Kittilässä, Sodankylässä, Kemijärvellä, Inarissa ja Muoniossa sekä lounaisen Lapin alueella Torniossa, Tervolassa, Ylitorniolla, Kemissä, Keminmaalla ja Simossa. Näissä kunnissa on toteutettu RAI-muutosprojekteja (mm. välineiden päivittäminen). Hankkeen aikana on laadittu RAI-koordinointimalli ja RAI-opimispolku/koulutuspolku -malli. Mallien avulla pystytään tukemaan RAI-järjestelmän käyttöönottoa ja jatkuvuutta. RAI-arviointitiedon käytöstä asiakasohjauksesta säännöllisiin kotihoitoon palveluihin on tehty kuvaus ja hankkeessa järjestettyjen perehdytysten ja koulutusten avulla on lisätty ammattilaisten osaamista ja yhtenäistetty sekä harmonisoitu RAI-järjestelmään liittyviä käytänteitä.

RAI-perehdytys

Ikäihmisten kotikuntoutukseen liittyvä ennakoivan kotiutuksen malli on päivitetty ja mallin mukaista käyttöön-ottoa on tuettu Ylitorniolla, Torniossa, Simossa ja Rovaniemellä. Hankkeessa on päivitetty myös hoitajan sähköisen lähetteen sisällöt ja tehostettu sen käyttöä mm. koulutusten avulla Rovaniemen kotihoidon tiimeille. Länsi-Pohjan (Tornio, Kemi) alueella hoitajan sähköisen lähetteen pilotointi toteutettu. Kuntoutumista tukevan arviointijakson prosessikuvaus ja siihen liittyvät valmennukset on laadittu ja toteutettu hyvinvointialueen neljän palvelualueen kotihoitojen, palveluohjauksen ja kuntoutuksen työntekijöille. Kuntoutumista tukevan arviointijakson valmennusten avulla on lisätty työntekijöiden osaamista kuntoutumista tukevan arviointijakson yhtenäisempään toteutukseen. Tehostettu kotikuntoutus-toimintamalli on päivitetty.

Perhehoidon kehittämisen osalta on laadittu toimeksiantosuhteisen ikääntyneiden perhehoidon toiminta-ohje. Ikääntyneiden perhehoidon ennakoivallennuspaketin toteuttaminen on suunniteltu ja kuvattu yhdessä Lapin kesäyliopiston ja perhehoidon kouluttajien kanssa. Hankkeen aikana on myös työstyetty yhteiset ikääntyneiden palveluiden myöntämisen perusteet ja hanke on tukenut RAI-tiedon hyödyntämisessä myöntämisen perusteiden sisällössä.

Kuvatut toimintamallit, prosessit ja ohjeet:

- RAI-koordinaatiomalli
- RAI-oppimispolku/koulutuspolku -malli
- Ennakoivan kotiutuksen malli
- Hoitajan sähköisen lähetteen toimintamalli
- Kuntoutumista tukevan arviointijakson toimintamalli ja asiakasesite (käännetty saamen kielille)
- Tehostetun kotikuntoutuksen toimintamalli

3.5 Digipalvelut

Virtu.fi

Keskeisimmät toimenpiteet vuosina 2022–2023:

1. Virtu.fi-palvelun käytön laajentaminen
2. Selvitetään ja tuetaan muiden sähköisten asiointien palveluiden käyttöönottoa
3. Ammattilaisten väliset konsultaatio-, viestinvälitys- sekä työparipalvelujen kehittäminen
4. Etäkonsultaatiotoiminnan suunnittelu ja kehittäminen

Keskeiset tulokset:

Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen digitaalisten palveluiden kehittämiskokonaisuudessa tuettiin hankkeen tavoitteiden mukaista kehittämistä ja palveluiden saatavuutta digitaalisesti. Digitaalisten palveluiden alustana toimi jo aiemmin Lapissa kehitetty Sähköinen sosiaali- ja terveystalokeskus Virtu.fi sekä eKollega:n palvelut ammattilaisille.

Hankkeen aikana yhdenmukaistettiin Virtu.fi:n tarjoamia sisältöjä sekä laajennettiin palveluiden käyttöä koko alueelle. **Sosiaalihuollon palveluissa** yhtenäistettiin **ilmoitus sosiaalihuollon tuen tarpeesta, sähköinen lastensuojeluilmoitus** sekä **yhteydenotto lastenvalvojalle perheoikeudellisiin palveluihin**.

Uutena palveluna kehitettiin lasten, nuorten ja perheiden palveluissa **Pyydä apua -palvelu** ja hankkeen aikana palvelu otettiin käyttöön koko hyvinvointialueella. Palvelu on lapsiperheille ja nuorille suunnattu matalan kynnyksen sähköinen palvelukanava. Nappia painamalla voi pyytää apua, kysyä neuvoa tai jättää

yhteydenottopyynnön. Yhteydenottoihin vastaavat lasten, nuorten ja perheiden palveluiden työntekijät. Palvelu on käännetty inarin- ja pohjoissaamen kielille.

Hankkeen aikana avattiin viisi **matalan kynnyksen yhteydenottokanavaa mielenterveyspalveluihin**. Matalan kynnyksen palvelut eivät vaadi vahvaa tunnistautumista, vaan yhteydenottaja voi tehdä yhteydenottopyynnön nimimerkillä ja puhelinnumerolla vuorokaudenajasta riippumatta. Hankkeen aikana kehitettiin myös **sähköinen yhteydenottolomake saamelaisten psykososiaalisen tuen yksikköön (UVJA)** kolmella saamen kielellä.

Hankkeen aikana avattiin neljään **terveyskeskukseen** yhtenäinen **sähköinen yhteydenottokanava**. Yhteydenottolomakkeelle asiakkaat tunnistautuvat vahvasti. Lomakkeella yhteydenottaja voi jättää avoimen yhteydenottopyynnön, toimittaa liitteitä tai seurantatietoja sekä vastata ennen vastaanotolle tuloa kysymyksiin masennuksesta, tupakoinnista ja alkoholin käytöstä. **Sähköinen yhteydenotto neuvolaan** otettiin käyttöön kolmessa neuvolassa.

Ikäihmisten palveluissa kehitettiin **perhehoitajien laskutuslomake ja sähköinen ajanvarauskalenteri**. Palvelua pilotoitiin neljässä kunnassa ja pilotin jälkeen laskutuslomake ei jäänyt hyvinvointialueelle käyttöön. Osana ennakoivan kotiutuksen mallia uudistettiin jo aiemmin kehitettyä **hoitajan sähköistä lähetettä** ja lähetteen käyttöönottoa tuettiin pilottiyksiköissä erikoissairaanhoidon ja kotihoidon välillä.

Hankkeen aikana uudistettiin myös **perheiden kotipalvelun sähköistä yhteydenottolomaketta** sekä toteutettiin **henkilökohtaisen avun tunti-ilmoituksen** laajennus.

Omaolo

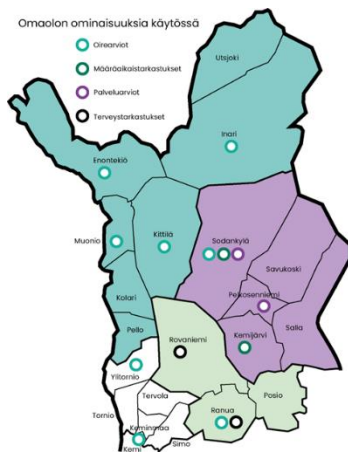
Keskeisimmät toimenpiteet vuosina 2022–2023:

1. Omaolo-palveluiden käyttöönoton tuki

Keskeiset tulokset:

Omaolon käyttöönotto alkoi Lapissa vuonna 2021 rakenneuudistusta tukevassa hankkeessa ja vuosien 2022–2023 aikana Omaolon käyttöönottoa tuettiin Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeessa. Tukea tarjottiin järjestämällä koulutuksia ammattilaisille sekä yhteistyöpalaverien, erilaisten työpajojen sekä teknisen tuen kautta Omaolon pääkäyttäjille. Omaolon sisältöjä ja käytön mahdollisuuksia esiteltiin laajasti hankkeen aikana esihenkilöille, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille kuin myös asukkaille ja kuntalaisille.

Omaolo vakiintui rakenneuudistusta tukevan hankkeen jälkeen Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen tuella 11 kunnan alueelle käyttöön. Omaolon palveluista on otettu käyttöön seuraavia palveluita vaihdellen

- Oirearvot – kiireettömillä sekä kiirevastaanoitoilla
- Terveystarkastus – työttömien terveystarkastuksen esitietona
- Hyvinvointitarkastus – nuorten työttömien terveystarkastuksen esitietona
- Palveluarvot – sosiaalipalvelutarpeen esitietona
- Määräaikaistarkastukset – kouluterveydenhuollon esitietona

Oirearvioita on Omaolossa yhteensä 17 kappaletta, joista Sodankylässä on käytössä 16, Kittilässä 15, Muonio-Enontekiöllä 14, Inarissa 12, Ylitorniolla 3, Kemissä ja Ranualla 6 kappaletta. Rovaniemellä terveystarkastusta käytetään työttömien terveystarkastuksen esitietona, Ranualla hyvinvointitarkastus on vastaavassa käytössä. Ikäneuvolan tarkastuksessa palvelu kohdennetaan 65-vuotiaille.

Määräaikaistarkastuksia Omaolosta on otettu käyttöön opiskelu- ja kouluterveydenhuollossa. Rovaniemellä ja Kittilässä on otettu käyttöön opiskeluterveydenhuollon esitietolomake. Kemissä, Kemijärvellä, Ylitorniolla, Simossa ja Kittilässä on otettu 5. luokkalaisten laajan terveystarkastuksen vanhempien esitietolomake. So-dankylässä käytetään kaikkia lomakkeita.

4. Vaikuttavuus ja keskeiset hyödyt

4.1 Asiakkaan näkökulma

Hankkeen aikana tuettiin hoito- ja palveluketjutyössä asiakkaiden osallisuutta palveluiden kehittämiseen. Kehittäjäasiakastoiminnalla on Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksessa jo aiemmin luotu käytännöt ja mallit, joita hyödyntäen hankkeessa osallistettiin kehittäjäasiakkaita palveluiden kehittämiseen yhdessä ammattilaisten kanssa. Kehittäjäasiakastoiminnan tavoitteena on ennen kaikkea asiakkaiden ja työntekijöiden molemminpuolisen ymmärryksen lisääminen palvelujen kehittämisen tarpeista ja tavoitteista. Yhteiskehittämisen toimintamallilla luodaan sosiaali- ja terveyspalveluiden avointa toimintakulttuuria palveluita kehitettäessä.

Palveluiden kehittämisen yhteydessä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset tarkastelivat laajasti palveluiden toimivuutta sekä työskentelykäytäntöjään. Ammattilaiset saivat myös osaamiselleen tukea, joka on näkynyt asiakkaalle jo hankkeen aikana mm. palveluiden tarpeen arvioinneissa sekä asiakaslähtöisten hoitosuunnitelmien sisällöissä. Myönteisiä vaikutuksia on hankkeen aikana saavutettu myös nuorten masennusoireilun ehkäisyssä ja hoidossa tarjoamalla IPC-menetelmän mukaista ohjausta.

Palveluiden saatavuutta parannettiin prosessien ja hoito- ja palveluketjujen kehittämisen lisäksi laajentamalla maksuttoman ehkäisyn palveluita seitsemän kunnan alueelle, avaamalla uusia yhteydenottomahdollisuuksia hyödyntäen alueen virtuaalista sosiaali- ja terveyspalvelukeskusta (Virtu.fi). Lapsiperheille tarkoitettu Pyydä Apua palvelu laajeni hankkeen aikana käyttöön koko hyvinvointialueelle, sähköisiä yhteydenottoja avattiin terveyskeskusten ohella mielenterveyspalveluihin sekä neuvoloihin. Tämän ohella olemassa olevia sähköisiä palveluita yhtenäistettiin hyvinvointialueelle soveltuviksi, jotta palvelut olisivat asiakkaalle helpommin saatavissa.

Hoito- ja palvelupoluilla sekä digitaalisissa palveluissa asiakkaille tarkoitettuja materiaaleja käännettiin laajasti saamen kielille tukemaan asiointia omalla kielellä.

4.2 Henkilöstön näkökulma

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset kehittivät palveluita osallistumalla monialaisiin yhteistyöryhmiin hoito- ja palveluketjuja mallinnettaessa, kehittämällä oman toimipisteen toimintaa kehittämistyöhön irrotettuna tai valmennusohjelmien kautta, osallistumalla verkostoyhteistyöhön sekä kehittämällä omaa osaamistaan. Henkilöstön osallistumista hankkeen toimintaan tuettiin laajasti, jotta kehittämistoiminta juurtuisi toiminnan tasolla heti kehittämisen käynnistymisestä lähtien. Työyksiköistä käsin kehittämistoimiin irroitettuna osa-aikaisina työntekijöinä työskenteli hankkeen aikana yhteensä 53 sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaista. He kehittivät oman työyhteisön toimintaa ja toteuttivat oman työyhteisön kehittämissuunnitelmaa ottaen käyttöön uusia toimintamalleja tai digitaalisia palveluita.

Toimintojen yhtenäistämisen tueksi hankkeessa luotiin valmennusohjelmia tukemaan ammattilaisten ja esihenkilöiden työtä. Sosiaalityölle nostetta valmennuskokonaisuuden avulla tarkasteltiin aikuissosiaalityön

asiakkuuksia (kokonaiskuva palvelutarpeista, vaikuttavuustieto, sosiaaliset ilmiöt) sekä kehitettiin asiakasprosessia (monialainen palvelutarpeen arviointi ja suunnitelma, erityistä tukea tarvitsevan henkilön tunnistaminen sekä omatyöntekijän rooli). Asiakastyön tueksi laadittiin aikuissosiaalityön käsikirja sekä sosiaalihuollon tuen tarpeen tunnistamisen työkalu. Materiaalit ovat vahvistaneet ammattilaisten kykyä tunnistaa sosiaalihuollon tuen tarpeita, sekä lisännyt tietoisuutta yhteistyö- ja ilmoitusvelvollisuudesta. Materiaaleja on hyödynnetty myös osana muuta kehittämistoimintaa mm. sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyömallin kehittämisen, lastensuojeluilmoituksen ohjeistamiseen sekä työttömien työ- ja toimintakyvyn hoito- ja palveluketjun mallintamiseen. Vastaavalla tavalla suun terveydenhuollossa yhtenäistettiin toimintoja koko alueella esihenkilöiden valmennusohjelman avulla seuraamalla yhtenäisesti hoitoon pääsyä ja mallintamalla yhtenäisiä suun terveydenhuollon ohjeita ja hoitoketjuja.

Hankkeen aikana sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten osaamista tehtävissä toimimiseen vahvistettiin palveluprosessien kehittämisen yhteydessä myös erilaisin valmennuksin ja koulutuksin. Esimerkiksi terveydenhuollon kirjaamista ja tilastointia valmennettiin koko hankkeen ajan. Myös kokonaan uutta osaamista koulutettiin mm. nuorten masennusoireilun ehkäisyyn ja hoitoon (IPC), itsemurhien ehkäisyyn sekä seksuaaliväkivaltaan. Hankkeessa myös luotiin saamen kielen ja kulttuurin perusteet verkkokoulu asiakastyössä saamelaisia kohtaaville ammattilaisille työskentelyn tueksi. Verkkokoulun tarkoituksena on lisätä tietoisuutta, osaamista sekä parantaa asiakastyöväisyyttä ja potilasturvallisuutta.

4.2 Hyvinvointialueen näkökulma

Hankkeen tukemana laajennettiin ja yhtenäistettiin useita kunnista hyvinvointialueelle siirtyneitä palveluita ja otettiin käyttöön kokonaan myös uusia. Näistä esimerkkeinä Virtu.fi sosiaalihuollon asiointilomakkeet ja yhteydenottokanavat sosiaali- ja terveystieteisiin, RAI-arvioinnit ja kuntoutumista tukevat arviointijaksot ikääntyvien palveluissa, maksuttoman ehkäisy palvelut sekä Pyydä Apua- palvelu. Hankkeen myötä RAI-arviointijärjestelmä on käytössä koko alueella, toimintaa on yhtenäistetty ja vakiinnutettu koordinaatiomallin ja oppimispolkumallin avulla. Vuoden 2023 ikääntyneiden palveluissa otettiin käyttöön koko alueella kuntoutumista tukevat arviointijaksot hankkeen tuella. Myös maksuton ehkäisy alle 25-vuotiaille vakiintui hyvinvointialueelle käyttöön kehittämistoiminnan avulla. Pyydä apua -nappi on lapsiperheille ja nuorille suunnattu matalan kynnyksen sähköinen palvelukanava, joka laajeni koko Lapin hyvinvointialueelle käyttöön hankkeen aikana. Nappia painamalla voi pyytää apua, kysyä neuvoa tai jättää yhteydenottopyynnön lasten, nuorten ja perheiden palveluiden työntekijöille. Perheiden palveluissa vahvistui myös verkostomainen monialainen yhteistyö ja yhdyspintatyö koko alueella.

Hankkeessa tuotettiin myös aineistoa ja selvityksiä hyvinvointialueen valmisteluun sekä tilannekuvan selvittämiseen palvelutuotannon osalta sekä mallinnettiin pienten asiointialueiden sote-keskus. Hankkeen toiminta tuki hyvinvointialueen strategian kärkitoimenpiteiden toteutumista vuoden 2023 aikana.

4.3 Vaikutukset ja vaikuttavuus pidemmällä aikavälillä

Hankkeen aikana käynnistyi monia kehittämispolkuja, joiden eteneminen vaatii useampien vuosien kehittämisen toimintojen vakiintumiseksi osaksi hyvinvointialueen toimintaa. Valtaosa Tulevaisuuden sote-keskushankkeessa alkanut kehittämistoiminta etenee hankkeen päättymisen jälkeen joko Kestävän kasvun ohjelman mukaisen hankkeen tukemana, muissa hankkeissa tai jo integroituneena suoraan osaksi hyvinvointialueen palvelutuotantoa. Kaikki toimintamallit ja kehittämispolut ovat dokumentoituna, ja niitä on mahdollista hyödyntää myös myöhemmässä vaiheessa.

LIITTEET

Kaikki toimintamallit on kuvattu eKollegassa: [Hankkeen tulokset - ekollega - Virta](#) ja [Innokylä \(innokyla.fi\)](#)

Liite 1. Toimintamallit ja niiden käytön laajuus

Käyttöön otetut toimintamallit, prosessit, ohjeet	Käyttöönoton laajuus	Miten kehittäminen tai käyttöönotto jatkuu?	Ei otettu käyttöön. Miksi?
Hoidon jatkuvuusmalli	Salla, Sodankylä, Inari, Rovaniemi, Kolari, Kittilä	Kestävän kasvun ohjelmasta haettu rahoitusta	
Sosiaali- ja terveydenhuollon monialainen yhteistyökuvaus	Rovaniemi	VASA 2- hanke	
Tuki- ja liikuntaelinpotilaan hoidon tarpeen arvioinnin ja hoitoon ohjautumisen prosessikuvaus	Sodankylä, Muonio	Jatkosta ei ole sovittu	Kehittäminen käynnistyi hankkeen loppuvaiheessa ja pilotit toteutuivat 2023 lopussa
Fysioterapian kuntoneuvola malli	Sodankylä, Muonio	Jatkosta ei ole sovittu	Kehittäminen käynnistyi hankkeen loppuvaiheessa ja pilotit toteutuivat 2023 lopussa
Fysioterapian suoravastaanottomalli	Sodankylä	Jatkosta ei ole sovittu	Kehittäminen käynnistyi hankkeen loppuvaiheessa ja pilotit toteutuivat 2023 lopussa
Tuki- ja liikuntaelinvaivojen hoitoon ohjaus	Sodankylä, Muonio	Jatkosta ei ole sovittu	Kehittäminen käynnistyi hankkeen loppuvaiheessa ja pilotit toteutuivat 2023 lopussa
Fysioterapian esitietolomake ja kuntoutuksen tavoitelomake	Koko Hva		
Suun terveydenhuolto: Anestesiapotilaan hoitoketju	Koko Hva	VASA 2- hanke	
Suun terveydenhuolto: Kirurgisen potilaan hoitoketju	Koko Hva	VASA 2- hanke	
Lasten ja nuorten suun terveystarkastusten kutsutaulukko	Koko Hva		
Lastensuojeluilmoituksen tekemisen opas suun terveydenhuollon ammattilaisille	Koko Hva		
Lapin hyvinvointialueen perusterveydenhuollon kirjaamisen ja tilastoinnin opas	Koko Hva	VASA 2- hanke	
Aikuissosiaalityön käsikirja Sosiaalihuollon tarpeen tunnistamisen työkalu	Koko Hva		
Lapsen sosiaalihuollon tai suojelun tarpeen tunnistamisen työkalu	Koko Hva		
Psykososiaalisten menetelmien käsikirja	Koko Hva		
Ohjautuminen IPC-N työntekijälle	Koko Hva	VASA 2- hanke	
Ohjautuminen Linity-työntekijälle			
Maksuttoman ehkäisyn prosessikuvaus ja toimintamalli	Enontekiö, Kemi, Kemijärvi, Posio, Ranua, Sodankylä, Tornio		
Neuvokas perhe -menetelmän monialaisen käytön pilotointi osana Lapin perhekeskuskehittämistä	Rovaniemi Tornio		
Ajanvaraukseton nuorten ehkäisy- ja seksuaalineuvontapiste	Rovaniemi	Jatkosta ei ole sovittu	
Malli 8lk tutustumiskäynneistä ehkäisyneuvolaan	Kemijärvi, Tornio ehkäisyneuvolat	Jatkosta ei ole sovittu	

Seksuaalineuvontaopas kutsuntaikäisille	Koko Hva		
Walk in Talk -toimintamalli	Rovaniemi		
Lapsen sosiaalihuollon tai suojelun tuen tarpeen tunnistamisen työkalu	Koko Hva		
Saamen kielen ja kulttuurin perusteet –verkkokoulu	Koko Hva		
RAI-koordinaatiomalli	Koko Hva	Hva:n omana toimintana	
RAI-oppimispolku/koulutuspolku -malli	Koko Hva	Hva:n omana toimintana	
Ennakoivan kotiutuksen malli	Ylitornio, Tornio, Simo, Rovaniemi	Jatkosta ei ole sovittu	
Hoitajan sähköisen lähetteen toimintamalli	Tornio, Kemi	Jatkosta ei ole sovittu	
Kuntoutumista tukevan arviointijakson toimintamalli ja asiakasesite	Koko Hva	Hva:n omana toimintana	
Pyydä Apua palvelu	Koko Hva		
Ei käyttöön otetut toimintamallit, prosessit, ohjeet			
Episodiasiakkaan ja pitkään palveluita tarvitsevien hoitoprosessikuvaukset	Kolari, Sodankylä, Kittilä, Kemijärvi ja Pello Kemi ja Lpshp (Paljon palveluita tarvitsevat)		Kehittäminen jatkui Hoidon jatkuvuusmallin kehittämisellä
Asiakaslähtöinen hoitosuunnitelma	Kolari, Sodankylä, Kittilä		Kehittäminen jatkui Hoidon jatkuvuusmallin kehittämisellä
Sosiaalisen kuntoutuksen toimintamalli	Rovaniemi	Ei ole sovittu	
Ikäneuvolan toimintamallikuvaus ja kirjaamisen ja tilastoinnin ohje	Toimintamallin kehittämisessä mukana: Inari, Rovaniemi, Sodankylä, Tornio	Ei ole sovittu	Toimintamallin vastuutahoa ei ole määritetty
Mielialahäiriöiden palvelupolku ja hoito- ja palveluketju	Monialainen asiantuntijatyöryhmä, Lshp:n alueella	VASA 2-hanke	
Kuvaus Päivystysapu 116 117 palvelumallista Lapin hyvinvointialueella		VASA 2- hanke	
Perhekeskuskonsepti		Sosiaalipalveluiden toimiala	
Saameperhekeskuksen mallinnus		Sosiaalipalveluiden toimiala	
Saamenkielisen ja -kulttuurin mukaisen mielenterveys- ja päihdetyön palvelupolkukuvaus		Ei ole sovittu	
Saamenkielisen työikäisen mielenterveys- ja päihdetyön asiakkaan kohtaaminen ja hoito sote-keskuksessa		Ei ole sovittu	
Kesken jääneet toimintamallit, prosessit, ohjeet			
Sepelvaltimotautipotilaan hoito-ohjeistus		VASA 2- hanke	Käynnistyi hankkeen loppuvaiheessa
Työttömien työ- ja toimintakyvyn arvioinnin hoito- ja palveluketju		Jatkohanketta valmistellaan	
Tehostetun kotikuntoutuksen toimintamalli		HVA:n omana toimintana	